

آموزش نگاره‌ها

روش تدریس نگاره‌ها در پایه‌ی اول دبستان (بخوانیم)

تألیف و گردآوری:

فریبا آشب، پرینسا تیموری سرای

سرشناسه	:	آشوب، فریبا، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	:	آموزش نگاره‌ها: (روش تدریس نگاره‌ها در پایه‌ی اول دبستان)/ تألیف و گردآوری فریبا آشوب، پریسا تیموری سراسر
مشخصات نشر	:	ارومیه: مهر معلم، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۳۰۰ ص: مصور (رنگی).
شابک	:	۳۰۰۰۰۰ ریال، 978-600-98380-9-7
وضعیت فهرست نویسی	:	فبا
پادداشت	:	کتابنامه.
عنوان دیگر	:	روش تدریس نگاره‌ها در پایه‌ی اول دبستان.
موضوع	:	فارسی - راهنمای آموزشی (ابتدایی)
موضوع	:	(Persian language - Study and teaching (Elementary
موضوع	:	فارسی - رسم‌الخط و املا - راهنمای آموزشی (ابتدایی)
موضوع	:	(Persian language - Orthography and spelling - Study and teaching (Primary
موضوع	:	شعر کودکان و نوجوانان (فارسی) - قرن ۱۴ - مجموعه‌ها
موضوع	:	Children's poetry, Persian - 20th century, Collection
شناسه افزودن	:	تیموری سراسر، پریسا، ۱۳۹۷
رده بندی کنگره	:	۱۵۷۷LB ۱۳۹۷ ۴۰۰۲۶۰۰
رده بندی دیویی	:	۳۷۲/۶۰۳۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۳۳۸۳۹

روش تدریس نگاره‌ها در پایه‌ی اول دبستان (بفوائیم)
گردآوری و تألیف: فریبا آشوب، پریسا تیموری سراسر.
چاپ اول: ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰ جلد

شابک و قیمت: ۷-۹-۸۳۸۰-۶۰۰-۹۷۸-۲۰۰۰۰ ریال

ناشر: مهر معلم

آدرس دفتر پخش: ارومیه-فیابان والفجر، فیابان قلاهی، کوی دوم، پ ۷. تلفن: ۰۹۱۴۳۴۰۵۷۳۵

Azamrazavi1393@gmail.com

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۱
اهداف نه‌ای ها.....	۱۵
اشعار تک‌بی مناسب نگاره ها.....	۲۱
تدریس نگاره ۱.....	۴۱
تدریس نگاره ۲.....	۵۳
تدریس نگاره ۳.....	۶۳
تدریس نگاره ۴.....	۷۷
تدریس نگاره ۵.....	۸۹
تدریس نگاره ۶.....	۱۰۳
تدریس نگاره ۷.....	۱۱۹
تدریس نگاره ۸.....	۱۳۸
تدریس نگاره ۹.....	۱۵۶
تدریس نگاره ۱۰.....	۱۷۱
۲۸ نکته مهم آموزشی در مورد بخوانیم و بنویسیم پایه اول ابتدایی.....	۱۸۹
منابع.....	۱۹۷

پیشگفتار

تعلیم و تربیت، بدون استفاده از زبان غیرممکن است. زبان تنها وسیله مؤثر در فرآیند آموزش و پرورش است. بدون زبان، ارتباطی بین افراد جامعه برقرار نمی‌شود و بدون ارتباط، آموزش و پرورش، صورت نمی‌پذیرد و بدون آموزش و پرورش، انتقال میراث فرهنگی و تمدن بشر به نسل‌های بعد امکان‌پذیر نمی‌گردد. در برنامه‌های رسمی آموزشی نیز زبان‌آموزی جایگاه مهمی دارد. در تمام آموزشی ایران، به‌صورت مشخص از طریق درس فارسی به امر زبان‌آموزی دانش‌آموزان پرداخته می‌شود. دانش‌آموزان از طریق زبان‌آموزی، علاوه بر ترکیب و جابجایی کلمات، بر انبوه بی‌آوانوار مفاهیم و تصورات، اندیشه‌ها، احساس‌ها و تصاویر هنری، منطق و فلسفه زبان احاطه می‌یابند. در پایه اول ابتدایی، درس فارسی بخوانیم و بنویسیم از نظر آموزش مهارت‌های زبانی و ایجاد انگیزه و علاقه، فراگیری سایر دروس، برای نظام آموزشی جنبه محوری دارد. طی مهروموم‌های اخیر، بر حسب ضرورت، تحولی اساسی در برنامه درس فارسی پایه اول به وجود آمده است، که نتیجه آن تألیف کتب بخوانیم و بنویسیم هست و از سال تحصیلی ۸۲-۸۳ در پایه اول کلیه مدارس کشور تدریس گردید. با توجه به اهمیت موضوع و ویژگی‌هایی که این کتب باید دارا باشند، در این کتاب سعی شده روش تدریس تازه‌ها، که جزو مهم‌ترین بخش‌های درس بخوانیم پایه‌ی اول دبستان هست، برای استفاده‌ی آموزگاران محترم فراهم آوریم. شایسته است از آموزگار محترم آقای واله که قسمتی از طرح‌ها و مطالب ایشان در این مجموعه آورده شده است، نهایت تقدیر و تشکر گردد.

با احترام: نویسندگان - تابستان ۱۳۹۷

مقدمه

کتاب‌های بخوانیم و بنویسیم علاوه بر تقویت و آموزش مهارت‌های چهارگانه‌ی زبانی (خواندن و نوشتن و گوش کردن و صحبت کردن) به آموزش مفاهیم نیز می‌پردازد. این مفاهیم شامل نکات دستوری، نکات نگارشی، نکات املائی و مفاهیم ارزشی و نگرشی و دانشی هست.

این مفاهیم در لابه‌لای تصاویر و تمرینات شفاهی گنجانده شده و به‌طور نامحسوس به دانش آموزان ارائه می‌شود. به نظر می‌رسد که یکی از اهداف مؤلفان کتب، آموزش این مفاهیم به‌صورت داستانی و توالی ویدئوها در تصاویر باشد. آن‌ها سعی کرده‌اند با انتخاب شخصیت‌های ثابت در قالب یک خانواده محتوای مفاهیم تصاویر روند منطقی ببخشند. این توالی از نگاره‌ی ۱ تا ۴ دانش‌آموز را به همراه آزاده شخصیت دختر خانواده از آشناترین نهاد یعنی خانه و خانواده جدا کرده و به محیط بیرون یعنی راه مدرسه و مدرسه راهنمون می‌سازد، دانش‌آموز سیر منطقی ورود به جامعه را به همراه تصاویر حس می‌کند؛ ولی در نگاره‌ی ۵ به بعد تصاویر از روند داستانی خارج شده و درحالی‌که هنوز نهاد مدرسه و قوانین آن به‌درستی در ذهنش رسیده به‌طور آشفته و با تصاویر شلوغ و در هم‌نهادهای دیگری مانند بوستان - روستا - باغ وحش - مسجد - معرفی می‌کند. دانش‌آموزان از نگاره‌ی یک همراه با دختر خانواده وارد محیط مدرسه می‌شوند ولی در نگاره ۵ برای آشنایی دانش‌آموزان با کلاس، تصویری از کلاس پسرانه ارائه می‌شود در نگاره ۶ دانش‌آموز به‌جای تصویر مسجد، نمازخانه‌ی مدرسه را معرفی کرد زیرا آشنایی با مسجد در بخش نشانه‌ها مفصلاً انجام گرفته است.

کتاب‌های جدید آموزش زبان فارسی در پایه‌ی اول با توجه به رویکردهای نوین علم زبان‌آموزی تهیه شده و جهت کیفیت‌بخشی به آموزش زبان، تغییرات اساسی در اهداف و رویکردها، روش تدریس و ساختار ظاهری آن داده شده است. اگرچه مؤلفان این کتب سعی کرده‌اند کتابی منطبق با استانداردهای علم زبان‌آموزی تهیه نمایند و تا حدی هم در این کار موفق بوده‌اند، اما در

پاره‌ای از موارد تألیف این کتاب‌ها خالی از ضعف و اشکال نیست. نارسایی‌های ظاهری و مفهومی در برخی تصاویر- تقسیم‌بندی سینی حروف و چینش نامناسب آن‌ها - دوگانگی خط و انتخاب خط نستعلیق بدون در نظر گرفتن مشکلات آموزش آن از جمله این موارد است. امید است با پیشرفت روزافزون تکنولوژی و فن‌آوری آموزشی و با استفاده از تجارب و نظرات آموزگاران و متخصصان این پایه، اشکالات برطرف شده و آموزش به نحو مطلوب‌تری انجام پذیرد.

علیرضا عابدین (روانشناس) در پژوهشی به بررسی و تحلیل داستان‌های کتاب فارسی کلاس اول در ایران و مقایسه آن با داستان‌های کتاب زبان کلاس اول در دو کشور شرقی و غربی یعنی چین، به‌عنوان نماینده فرهنگ جمع‌گرا و آلمان، به‌عنوان نماینده فرهنگ فردگرا پرداخته است.

او به این منظور، ۵۱ داستان فارسی کلاس اول ابتدایی در ایران، شامل ۵۱ داستان منتشرشده در سال ۱۳۸۱، ۴۴ داستان از داستان‌های کتاب کلاس اول چین و ۲۶ داستان از مجموعه چهارکتاب کلاس اول آلمان را به‌عنوان نمونه پژوهشی انتخاب کرده است.

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد:

نیازهای «پیروی» و «اطاعت» در ایران

«پیشرفت» در آلمان

و «مهرورزی» در چین، سه نیاز اول اصلی در سه کشور هستند.

نیاز به «پیروی» و «اطاعت» به دو نوع «تسلیم» و «احترام» تقسیم‌شده است.

نیاز «مهرورزی» پرتکرارترین نیاز در چین است که به‌شدت با ساختار جمع‌گرای شرقی مطابقت دارد. در مرتبه‌های بعدی نیاز «فهمیدن» و همچنین نیاز به «ارائه و بیان» در چین قرار دارند. به‌طور خلاصه می‌توان گفت کودک چینی به دنبال آن است که مهر بورزد، بفهمد و بفهماند. بعدازاین سه نیاز که اساساً در ارتباط با دیگران (نیازهای جمعی) معنا پیدا می‌کنند، نیازهای شخصی‌تر مثل «پیشرفت» و «بازی» در چین، ظهور می‌کنند.

این در حالی است که بروز نیازها در آلمان درست وارونه‌ی چین است. در آلمان نیاز به «پیشرفت»، «بازی» و «شناخت» که نیازهای فردی و معطوف به خود هستند، در درجه اول قرار دارند و بعد از آن‌ها نیاز «پیوند جویی» ظهور می‌کند. بنابراین کودک ایرانی می‌آموزد طلب کننده و گیرنده (مصرف‌کننده و تنبل) باشد...

کودک چینی اما می‌آموزد دهنده و بخشنده (تولیدکننده و کارگر) باشد؛ درحالی‌که کودک آلمانی اساساً چیزی طلب نمی‌کند (استقلال‌طلب) است.

ببین پایه می‌توان نتیجه گرفت کودک ایرانی در کتاب درسی خود یاد می‌گیرد که مطیع و سربه‌رست است. نگاه کودک ایرانی یا به سمت پایین است و یا از پایین به بالا نگاه می‌کند. نگاه کودک چینی به اطراف است و یک نگاه دایره‌وار دارد. ولی کودک آلمانی یک حرکت و نگاه روبه‌جلو و هدفمند دارد. او به یک نقطه و هدف چشم می‌دوزد و تنها برای رسیدن به آن در یک خط سیر مشخص می‌کوشد. در نهایت هم موفق است.

با توجه به این مطلب که «جایی که الآن هستیم، به خاطر آموزشی است که در دوران ابتدایی دیدیم؛ لازم است آموزگاران محترم در بین تدریس نگاره‌ها این مطالب را با عزت نفس، پیشرفت، تلاش و سایر موضوعات دارای جنبه‌ی مثبت پیوند دهند. کتاب حاضر ضمن اشاره به اهداف نگاره‌ها، یک راهنما برای تدریس در اختیار آموزگاران قرار می‌دهد که می‌توانند با الهام از آن مطالب جدیدتری به ذهن افزوده و بهترین شیوه را برای آموزش به دانش آموزان نوپا به کار برند.